

A ház belső udvarát egész nyáron por és lom takarta be. A talicskán kihordott törmeléket, a kiszuperált fürdőkádat, a hátlapján elrothadt mosogatót, a régi, de értéktelen képeket, bútorokat egészen augusztus végéig bámulhatta a többi

34 Teplán Ágnes

A CÁPA

lakó. Nem rendelték konténert a felújítást végző beköltözők, abban a reményben, hogy a munkálatok végeztével majd egyszerre szállítják el a hulladékot. A lakást teljesen átalakították, a lela-

kott régi polgári szobákat újrafestették, ahogy lepattogzott ablakkereteket is. A parkettát felcsiszolták, a régi konyhakövet fölszedték, a csempét levették és újrarakták. Azt beszéltek a házban, hogy az új tulajdonos a legdrágább üzletekből vásárol. A lakók megértően csukták be ablakaikat, ha a hosszú nyári délutánokon felbőgött a fűrőgép, vagy a betonkeverő mángorlásba kezdett és bizakodva várták, hogy végre eljőjön a szeptember, az ígért beköltözés napjával. A lakás régi tulajdonosa április végén halt meg.

Sz. nem volt még hatvanéves sem, amikor meghalt. Egészen fiatal korában sikeres tornász volt, később büfét nyitott egy strandon aztán ötvenes éveik közepétől, miután nyugdíjba vonult rendszeren elhízott, de mindvégig megőrizte kedélyes modorát. Utolsó éveiben feladta régi terveit, a lakás felújítási munkálatait illetően. Naphosszat üldögélt a folyosón cigarettázva bámulta az udvart, a többi ablakot, hátha valaki megszanja és odasétál beszélgetni vele egy kicsit. Olykor megkért valakit a folyosón, hogy hozzon cigarettát a boltból, máskor ő kínálta. Néha leesett egy csipesz a szárítóról az udvarra és azért szólított le valakit, hogy hozza fel. Életének utolsó éveiben néha már pénz is kölcsön kellett kérnie. Mindig elfogyott a nyugdíja, és hatalmas költségei voltak a lakásnak. E tekintetben a közvetlen szomszédaival volt a legjobb viszonyban, bármikor becsöngethetett hozzájuk, ajtót nyitottak.

Az udvar szegletében állt egy kis ház, egykori házmesterlakás gondozott kertjével, színes tavaszi virágokkal. Két alacsony, idős ember lakta az alig negyven négyzetmétert, és szinte egész nap kint tevékenykedtek a kis-kertben. A ház mellé szárítókötelet feszítettek két gesztenyefa közé és a palánk mentén még egy régi szőnyegporoló is állt. Egész délután odasütött a nap így a földszinti lakásokból mindenki szívesen hordta a szárítóra teregetni a mosott ruhákat. Az udvart határoló palánkon éppen végigosont egy macska, amikor Sz. éppen ebéd után újra kiült a folyosóra. Cigarettára gyűjtött és bekapcsolta a rádiót az asztalon, amikor a postás becsöngetett hozzá a folyosó üvegajtaján.

Egy kisebb csomagot hozott, majd átnyújtotta a küldeményhez tartozó cédulát, amelyet az átvevőnek alá kellett írnia. Külföldről címezték. Sz. kibontotta az asztalon a borítékot. A kis csomagban pénz volt, és egy levél. Sz. nagyon meglepődött. A lánya írt, hogy pár hét múlva hazautazik. Tulajdonképpen hazamenekült a férje elől. Terhes volt már, de nem tudtak tovább együtt élni. D. nem akarta megtartani a gyereket. Itthon akarta elvégeztetni a műtétet, a férje tudtán kívül, még a válás előtt. Elment a nőgyógyászhoz, egyeztettek időpontot és következő héten törülközőt, papucsot, fürdőköpenyt, fogkefét csomagolt az otthon megtalált főiskolás utazótáskájába és így indult a kórházba. Másnap már hazamehetett és eltekintve az utólagos vérzésektől semmiféle kellemetlen tünetet nem észlelt magán. Különösnek találta a teste közömbösségét. Mintha nem is műtéten esett volna át. Egészen megkönnyebbült. Otthon anyja várta, főzött neki, megágyazott a szobájában. Másnap mindketten örültek, hogy végre felszabadultan beszélgethetnek. Mintha valami súlyos dologtól szabadultak volna meg. D. ebéd után a gyerekszobájában feküdt. Az ablakából a szomszéd ház erkélyére látott. Egy biciklikormány magasodott a négyzetméternyi égbolt felé, a kerekei letakarva fekete ponyvával, amelyet olykor fellibbentett a szél.

Mielőtt a férjét elhagyta, a már több hónapja tartó veszekedések sehogyan sem akartak elcsitulni. Minden megbocsáthatatlanul súlyos szó elhangzott. Hogy nem szerették már egymást, és hogy talán sosem szerették igazán egymást. D. kérdőre vonta a férjét, aki megmakacsolta magát. Nem akart gyereket. Miért nem akarsz? Kérdezte D. többször is. Mert nem akarok gyereket, engem is otthagytott az apám. Újra és újra ez volt a magyarázat. D. már rettenetesen unta ezeket a kifogásokat, harminchárom éves volt és gyereket akart. De a férje egyáltalán nem. Pedig amikor összevesztek már terhes volt. Közben az is kiderült, hogy a férje megismerkedett valakivel. És el akart válni. D. már elszánta magát. Rendszerben akkor nem lesz gyerek. El fogunk válni és én hazautazom. Pedig jóformán tökéletes anyagi helyzetben várták volna a gyereket. De nem, akkor mégsem lesz gyerek. A terhességet titokban tartotta és eldöntötte, hogy otthon végezteti el a műtétet. Egy percig sem habozott.

A kórház után hazatérve szemlátomást új erőre kapott és új életet akart kezdeni. Egyelőre ott az anyjánál lakva. A válóper miatt egyszer még vissza kellett térnie külföldre, de azután lezárta magában a múltat. Télen már munkát keresett és talált egy álláshirdetést az egyik újságban. Elküldte a jelentkezését, és rövidesen telefonon is megkeresték, és behívták egy személyes interjúra. Kedvesen és részletesen elmondták neki a pontos címet, hol található

a filmkölcsönző, ahová négyórás munkára kerestek munkatársat. A téka egy igen impozáns üvegfallal beépített hosszú teraszon volt, a város legmodernebb negyedében. Minden nagyon drága volt ezen a környéken, főleg a cukrászdák, és a ruhaboltok. A legnagyobb örömeire szívesen fogadták az

36 elbeszélgetésen, és pár nap múlva értesítették, hogy felvették. Szeretett idejárni nap, mint nap. A munka sem volt túl megterhelő. Az egyik napon mégis egy másik útvonalat választott. Véletlenül elaludt a buszon, és a város széléről kellett visszagyalogolnia.

Az elhagyatott erdőszéli megálló közelében egy különös dologra emlékszik.

„Nehezen találnám meg a barlang bejáratát, amelyben a pókhálóba akadó vízcseppeket dohos szag húzza, penész és sötétség lapul a homályban. Fölülről a téli délelőtt szűrt fényében megpillantottam a barlang falában lévő sűrűn szőtt pókhálófüggöny mögött fekvő női testeket. Szépséges színésznők teste embriószerűen vagy úszópózban simultak a barlang nedves, mégsem hideg falához. A nyirkosságot ellensúlyozta valamilyen különös langyos hőmérséklet. Talán a lélegzetük vagy a testük fűtötte ezt a szokatlan földalatti világot. Álmodtak, és a testüket megőrizte, óvta a föld, a félhomály. A bőrük enyhén kipirult és szoborszerű szinte hibernált állapotot tükrözött. Téli álmuk láttán elkábultam és percekre mintegy csodálatos jégbarlangban szikrázó fényeket láttam hamarosan már a felszínre értem. Sivár kopogóan fagyott szántóföld kietlen rideg göröngyeivel barnán fölföl bukkant a fehér takaró alól. Már visszavágytam a föld alá, de esteledett és be kellett érnem a munkahelyemre.”

Az eset után rohamosan fogyni kezdett, és kínzó álmok gyötörték. Mindig filmeket nézett és igyekezett nem gondolni a saját életére. Voltak benne elvarratlan szálak, az anyjával is sokat veszekedett otthon. Nem tudott elköltözni tőle, mert külön lakásra nem lett volna elég a pénze, így viszont egyre kínosabbá vált az együttélés. Egy idő után az anyja kezdett úgy viselkedni, mint egy gyerek. Nem főzött, nem mosott és a boltba sem járt. D. egyszer rázárta az ajtót, bekulcsolta és úgy indult munkába. Egészen magánkívül volt. És minden nappal rosszabb és rosszabb lett a köztük lévő viszony. Az anyját az utolsó évben már ápolni kellett, egészen leépült egy trombózis után. Sz. nem cigarettázhatott volna, cukros ételeket sem ehetett volna, de semmit sem tartott be. Sőt, évek óta mintha szándékosan mérgezte volna magát. D. hazatérése ezen csak átmenetileg változtatott, egy félév után mintha még rohamosabban romlott volna az állapota. Sz. egy februári napon került be a kórházba, három hétig ott feküdt, majd hazaküldték.

„Még nem merültem el mondta egy hang. A fagyos szürke tengeren lebegek, az áramlat messze sodort a parttól. Néha belemártom az arcom a vízbe, hogy a mélybe pillanthassak, olyankor teljesen áttetsző és jól látható

minden a felszín alatt. Habár tulajdonképpen nincsen odalent semmi, csak üresség és csönd. Vízínövények és halak errefelé nem élnek, a tenger fenékén a homokra olajfoltszerű árnyékok vetülnek. Mintha esni kezdene az eső, pedig csak magamat fröcskölttem le, ahogy újra kidugom a fejem a vízből, levegőt veszek. Fázom, ugyanakkor nem érzem a végtagjaimon a hideg szorítását. Csak a reménytelenséget. Nem menekülök, itt fogok meghalni. Egyszer majd elmerülök, mint az a műanyag játék, amiért gyerekkoromban beugrottam a medencébe. Süllyedt alattam a piros narancssárga kis műanyag ásó, és meg nyúltam utána, homályos sötétségbe múlnak ezek az évek, csak itt-ott egy emlék a strandokról, a napernyőkről, a vakációkról. Megfognám a kezed. Hol lehet most a kezed? Megmenthetnél, még most is. Neked is szükséged volt rám, csakhogy a büszkeséged. Anyámra emlékeztetsz, pedig nem is hasonlít rád. Vajon ebben a kietlen mélységben élnek e cápák? A felszín csak nem enged és még várat magára a mélység.”

Sz. ápolása, és halála D. számára egyszerre volt megterhelő és felszabadító. Felelősségteljes feladat volt, és azontúl, hogy sajnálta az anyját, azt is tudta, hogy mindkettejüknek feloldozást hoz a halál. D. meglepően jó színben volt a temetés után. Szinte azonnal elhatározta, hogy eladja a lakást. Minden bútorból kiszedte személyes holmijait, és egy közvetítőnél meghirdette a lakást. Neki egyedül túlságosan nagy lett volna. A gyerekszobából való kipakolásra egy külön napot szánt. Az ott talált iratokat, naplót külön dobozba pakolta. Az egyik naplójában hiányzott egy lap. Éppen arról a napról, amikor az abortuszt végezték. Pakolás közben aztán mégis megtalálta azt a kitépelt oldalt.

„Az egyik visszatérő álmom az, hogy egy barlangfürdőben sodrósom, kifelé, és utánam siklik egy cápa. Félek, hogy utolér, és szétmargangol. A tengerbe is ezzel a félelemmel úszok be. Közbejöhet valami. A cápa. A harapás, a vér és a szétszakadó végtagok. Akkor a vízben minden vörösben úszik. Zavarossá válik a tenger. Az orvosok is megmondták, hogy az abortuszok után előfordulhat ilyen pszichés utóhatás. De nem számítottam ennyire rosszra.

Ha D. még abban az állapotban lett volna, elmesélhettem volna neki, hogyan késtem le a bizottságot. És csak ezért nem vettem el... A férjem már a terhesség alatt megcsalt, amikor kiderült, összepakoltam. Felültem egy buszra, és visszautaztam a szülővárosomba. Út közben csak bámultam az autópályát, a kietlen júliusi aszfaltot.”

És legszívesebben már azon a nyáron meghalt volna, huszonnégy évesen. De csak el kellett válniuk, ő visszaköltözött a szüleihez és D. végül megszületett. Azután pár év múlva továbbblendült az élete. És vidám élete lett,

mert természetéhez tartozott, hogy nem törődött a tegnapokkal. Halálához közel egy áprilisi napon egész délután és délelőtt is csak kint üldögélt az udvarra néző folyosón és bámulta az udvar fölé hajló sűrűn átcsipkézett égboltot. A fekete rigó, és a fakopáncs állandó társbérlei voltak az udvari
38 gesztenyefáknak, alattuk táncoltak a gallyak és a rengeteg tavaszi levél az ég látványát rezgő smaragdfüggönnyel vonta be. Egész életét itt töltötte, a gyerekkorát, a fiatal felnőttkorát kivéve és most a végén is csak itt üldögél a teraszon az udvar fölé kupolát emelő gesztenyefák zöld katedrális fényében.

„Azon tűnődöm, hogy alakult volna az életem, ha ő nem születik meg. Talán csak egy véletlenül múltott. De érzem, hogy más, jobb élet jár neki, mint nekem. Újabban álomban egy zavaros hideg vízben lebegek.

Egy tengeren lebegek és a háromkereű biciklim horgonyoz le a mélybe, én a hideg felszínen lebegek, mint egy elszáradt levél a szürkéspiszkos zavaros vízen. Hullámok nincsenek, csak a hideg mélység alattam, és az ólomszínű ég fölöttem. A végtelentől való félelmem oka egy cápa. Ez minden álomban feltűnik, ott siklik mögöttem. Egy zátonybarlangba menekülök, amely egy hosszú folyosót képez, a folyosón kivilágított ablakok, barlangfürdőző embereket látni. Öltözőkkel. A folyosó lejteni kezd és az elsőkélyesedő vízrétegen sodródok lefelé, a cápa újra felbukkan. Most már a végtagjaimat harapja, és aztán nem marad más csak a fejem. A vákuum először csak a lábacsját, aztán a kezecskét, a törzsecskét majd végül a fejecskét harapja. Végül már csak csontocskák szilánkocskák maradnak. És a kitörölhetetlen testemlék, büntudat-fantom. Lelkiismeret-törmelékek. Döntés élet és halál között. Öncsonkítás. Önrombolás. Öngyilkosság. Állati és isteni egyensúlyozás. A tenger végtelen hullámaiban ringó lehetőségek, vagy egyetlen sziget reménye. Kinek adatik, meg hogy jól döntsön? A bennünk lakozó állatnak vagy az isteni képmásnak? Hogy elfogadja azt az egyetlen négyzetméternyi égboltot fölötte, és a sáros udvart alatta.”